

Ярмакі Х. П.

<https://orcid.org/0000-0001-7718-3093>

Одеський державний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена комплексному дослідженню адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, як важливого елементу механізму реалізації державної антикорупційної політики в Україні. Метою роботи є з'ясування правової природи зазначеного виду відповідальності, аналіз нормативно-правового регулювання, особливостей складу адміністративних правопорушень, а також виявлення основних проблем правозастосування та шляхів їх подолання.

У статті проаналізовано положення Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції» у контексті визначення підстав, умов і меж притягнення осіб до адміністративної відповідальності. Обґрунтовано, що адміністративна відповідальність у сфері протидії корупції характеризується спеціальним суб'єктивним складом, формальним характером більшості складів правопорушень, бланкетністю правових норм і превентивною спрямованістю. Особливу увагу приділено аналізу об'єктивних та суб'єктивних ознак адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також їх співвідношенню з іншими видами юридичної відповідальності.

Особливу увагу в дослідженні приділено аналізу судової практики щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, із використанням офіційних статистичних даних. Узагальнення кількісних і якісних показників правозастосування дало змогу виявити типові проблеми, зокрема пропуск процесуальних строків, неналежне документування матеріалів справ, недостатність доказової бази та складність тлумачення оціночних правових категорій. Обґрунтовано, що зазначені недоліки знижують ефективність адміністративно-правових механізмів протидії корупції та обмежують реалізацію їх превентивної функції.

За результатами дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства та практики його застосування, зокрема шляхом уніфікації антикорупційних норм, конкретизації термінології, оптимізації процесуальних процедур і підвищення рівня професійної підготовки суб'єктів правозастосування. Зроблено висновок, що реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню правової визначеності, стабільності судової практики та ефективності адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, корупційні правопорушення, протидія корупції, антикорупційне законодавство, державні службовці, публічна служба, провадження в справах про адміністративні правопорушення, судової практики, Верховний Суд, правозастосування, доказування, фінансовий контроль, конфлікт інтересів.

Постановка проблеми. Корупція залишається одним із ключових викликів для правової системи України та суспільства в цілому, оскільки вона системно підриває принципи законності, рівності перед законом і невідворотності відповідальності, деформує механізми публічного управління та створює передумови для зловживання владними повноваженнями, що, у свою чергу, негативно впливає на функціонування державних інститутів і рівень суспільної довіри до влади. Система антикорупційного законодавства України перед-

бачає різні види юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, серед яких адміністративна відповідальність становить важливий механізм реагування на відносно менш тяжкі, але поширені порушення вимог у сфері запобігання корупції. Зокрема, у главі 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП України) визначено окремі адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, такі як порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими

видами діяльності, одержання подарунків, вимог фінансового контролю, тощо, а також невжиття заходів щодо протидії корупції, що супроводжуються застосуванням відповідних санкцій у вигляді штрафів та інших стягнень.

Необхідність теоретичного та прикладного аналізу адміністративної відповідальності за такі правопорушення зумовлена динамікою правозастосовної практики і недосконалістю певної частини правових норм, що створює правові колізії та ускладнює ефективне притягнення до відповідальності. У контексті нещодавніх змін законодавства, спрямованих на підвищення меж відповідальності та розширення переліку правопорушень у сфері запобігання корупції, науковий аналіз цих нововведень набуває особливої ваги для формування виваженої й ефективної державної правової політики.

Науковою новизною цього дослідження є комплексне теоретичне осмислення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, з урахуванням положень адміністративного права та законодавства у сфері запобігання корупції, що дозволяє уточнити понятійно-категоріальний апарат. Системний аналіз законодавчої регламентації відповідальності, зокрема змісту глави 13-А КУпАП України, у контексті сучасної судової практики та виявлення практичних проблем і колізій правозастосування, сприятиме виробленню пропозиції щодо практико-орієнтованих механізмів вдосконалення ефективності адміністративної відповідальності, що враховують реальні тенденції розвитку законодавства та міжнародний досвід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, неодноразово ставала предметом наукових досліджень у вітчизняній юридичній науці. Зокрема, у публікаціях Лозинського Ю. Р. [3], Кузьменко Ю. В. [4], Лепіш Н. Я. [5], Денисова А. В., Сірко В. С. [6], Юдіна Я. В. [7], Василенко О. Ю. [8] тощо.

Водночас, попри наявність значного масиву наукових розвідок, більшість із них зосереджена або на характеристиці окремих складів адміністративних правопорушень, або на загальному визначенні ролі адміністративної відповідальності в механізмі протидії корупції. Недостатньо комплексно дослідженим залишається питання системного поєднання теоретичних засад адміністративної відповідальності з аналізом сучасної судової практики, процесуальних проблем доказування та ефективності застосування санкцій, осо-

бливо в умовах воєнного стану, коли функціонування органів державної влади та судової системи відбувається в режимі підвищеного навантаження, обмежених ресурсів і постійних безпекових ризиків. Крім того, динаміка змін антикорупційного законодавства та трансформація правозастосовної практики в період воєнного стану, зумовлені потребами забезпечення обороноздатності держави й стабільності публічного управління, актуалізують необхідність оновленого теоретико-прикладного осмислення цієї проблематики, що й обумовлює актуальність і наукову новизну обраного дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є комплексний теоретико-прикладний аналіз адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, визначення її правової природи та місця в системі юридичної відповідальності, виявлення проблем правозастосування та формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення законодавчого регулювання і практики його реалізації.

Для досягнення зазначеної мети в статті ставляться такі **завдання**:

- розкрити зміст і ознаки адміністративної відповідальності як виду юридичної відповідальності та визначити її специфіку у сфері протидії корупції;

- проаналізувати нормативно-правові засади адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, зокрема положення Кодексу України про адміністративні правопорушення [1] та Закон України «Про запобігання корупції» [2];

- дослідити склади окремих адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та визначити їх характерні юридичні ознаки;

- визначити особливості суб'єктного складу адміністративної відповідальності у сфері запобігання корупції;

- проаналізувати практику розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, з урахуванням правових позицій Верховного Суду;

- виявити проблеми правозастосування (процесуальні строки, доказування, співвідношення з іншими видами відповідальності);

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства та підвищення ефективності механізму адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна відповідальність традиційно розглядається

у вітчизняній доктрині як самостійний вид юридичної відповідальності, що настає за вчинення адміністративного правопорушення та реалізується шляхом застосування уповноваженими органами передбачених законом адміністративних стягнень. Її зміст полягає у публічно-правовому реагуванні держави на протиправну, винну дію чи бездіяльність, яка посягає на встановлений порядок управління, права і свободи громадян або інші охоронювані законом інтереси. Нормативну основу адміністративної відповідальності становить, насамперед, Кодекс України про адміністративні правопорушення, який визначає поняття адміністративного правопорушення, види адміністративних стягнень та загальні засади провадження у справах про адміністративні правопорушення.

У наукових працях підкреслюється, що адміністративна відповідальність має низку ознак, які відмежовують її від інших видів юридичної відповідальності: публічно-правовий характер, нормативну визначеність підстав і санкцій, спрощену процесуальну форму притягнення до відповідальності та превентивну спрямованість. Так, Кузьменко Ю. В. обґрунтовує, що адміністративна відповідальність виконує не лише каральну, а й превентивну функцію, виступаючи інструментом раннього реагування держави на порушення антикорупційних вимог [4, с. 54]. Аналогічно, Лозинський Ю. Р. акцентує увагу на тому, що адміністративні корупційні правопорушення охоплюють суспільно небезпечні діяння меншої тяжкості порівняно з кримінальними, однак такі, що підривають засади публічної служби та довіру до органів влади [3, с. 357].

Специфіка адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції полягає насамперед у її спеціальному суб'єктному складі. У більшості випадків суб'єктами правопорушень, передбачених главою 13-А КУпАП України, виступають особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, тобто, зокрема, державні службовці. Саме їхній публічно-правовий статус, наявність владних повноважень і підвищені стандарти етичної поведінки зумовлюють особливий характер деліктоздатності у цій сфері. На цьому наголошують Денисова А. В. та Сірко В. С., підкреслюючи, що адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, є складовою системи спеціальних антикорупційних обмежень і заборон, які встановлюються для публічних службовців [6, с. 306].

Особливого значення адміністративна відповідальність набуває саме щодо державних службовців, оскільки вона функціонує як проміжний механізм між дисциплінарною та кримінальною відповідальністю. З одного боку, вона реагує на порушення антикорупційних вимог, що не досягають рівня кримінальної караності; з іншого – має більш виражений публічно-правовий характер, ніж дисциплінарна відповідальність, адже реалізується в процесі здійснення суддями загальної юрисдикції провадження в справах про адміністративні правопорушення пов'язані з корупцією. Як зазначає Юдін Я. В., особливістю адміністративної відповідальності у сфері запобігання корупції є поєднання матеріальних і процесуальних елементів, спрямованих на забезпечення публічності та неупередженості притягнення до відповідальності [7, с. 93].

Водночас специфіка цієї відповідальності проявляється і в характері санкцій, які поєднують штрафні заходи з додатковими правовими наслідками, зокрема можливістю застосування заборони обіймати певні посади. Це підсилює превентивний ефект адміністративних стягнень та спрямовує їх на очищення публічної служби від недобросесних практик. У цьому контексті адміністративна відповідальність виступає не лише реакцією на вже вчинене правопорушення, а й інструментом формування стандартів належної поведінки державних службовців, що відповідає завданням державної антикорупційної політики.

Таким чином, адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності характеризується публічно-правовою природою, нормативною визначеністю, процесуальною регламентованістю та превентивною спрямованістю. У сфері протидії корупції вона набуває спеціалізованого характеру, зумовленого особливим статусом суб'єктів – державних службовців, підвищеними стандартами їхньої поведінки та необхідністю забезпечення довіри до публічної влади. Саме ця специфіка визначає її самостійне місце в системі антикорупційних правових засобів і потребує подальшого комплексного наукового осмислення.

Подальший аналіз адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції потребує звернення до її нормативно-правових засад, які визначають межі правомірної поведінки та механізми реагування держави на їх порушення. Саме через систему законодавчих приписів конкретизується зміст обов'язків публічних службовців, умови настання відповідальності та порядок її реалізації.

У цьому контексті ключову роль відіграють положення Кодексу України про адміністративні правопорушення та Закону України «Про запобігання корупції», які у взаємодії формують спеціальний правовий режим адміністративної відповідальності за правопорушення пов'язані з корупцією.

Особливістю нормативного регулювання у цій сфері є тісний зв'язок матеріальних і санкційних норм. Закон України «Про запобігання корупції» [2] встановлює систему обмежень, заборон і процедурних обов'язків, спрямованих на запобігання виникненню корупційних ризиків, тоді як КУпАП України забезпечує їх охорону шляхом закріплення відповідних складів адміністративних правопорушень і санкцій. Водночас значна частина норм глави 13-А КУпАП України має відсильний або бланкетний характер, що зумовлює необхідність комплексного застосування кількох нормативних актів під час кваліфікації правопорушень. Така законодавча конструкція сприяє системності регулювання, але водночас ускладнює правозастосування та підвищує вимоги до рівня правової аргументації у судових рішеннях.

Аналіз чинного законодавства також свідчить про наявність окремих неузгодженостей між змістом антикорупційних обов'язків і формулюванням адміністративно-деліктних норм, а також про недостатню визначеність окремих юридичних категорій. Наявність неузгодженостей між антикорупційними обов'язками та адміністративно-деліктними нормами проявляється, зокрема, у сфері фінансового контролю. Закон України «Про запобігання корупції» встановлює обов'язок подання декларації та повідомлення про суттєві зміни у майновому стані у визначені строки, однак у відповідних статтях КУпАП України не завжди чітко розмежовується відповідальність за несвоєчасне подання, неподання та подання завідомо недостовірних відомостей. У практиці це призводить до труднощів у кваліфікації діяння, коли порушення строку подання декларації поєднується з помилками у відомостях, а правозастосовці по-різному визначають, чи йдеться про формальне порушення, чи про більш суспільно небезпечне діяння.

Подібна проблема спостерігається і у сфері врегулювання конфлікту інтересів. Закон «Про запобігання корупції» розрізняє реальний та потенційний конфлікт інтересів, покладаючи на посадових осіб обов'язок своєчасно повідомляти про їх наявність і вживати заходів щодо врегулювання. Водночас диспозиції відповідних статей КУпАП України не завжди достатньо чітко відо-

бражають ці відмінності, що ускладнює встановлення об'єктивної сторони правопорушення. У результаті в судовій практиці виникають ситуації, коли одні й ті самі фактичні обставини в одних випадках визнаються реальним конфліктом інтересів, а в інших – лише потенційним, що впливає на наявність або відсутність складу адміністративного правопорушення.

Недостатня визначеність окремих юридичних категорій характерна також для регулювання питань одержання подарунків. Законодавство оперує поняттями «подарунок», «гостинність», «загальноприйняті уявлення про гостинність», однак не містить їх чіткого нормативного розмежування. Це ускладнює відмежування дозволених проявів ввічливості від неправомірної вигоди. Аналогічна проблема виникає щодо категорій «сумісництво» і «суміщення», межі між якими у законі визначені недостатньо чітко, що створює труднощі під час встановлення факту порушення відповідних обмежень.

У сукупності такі приклади свідчать, що нечіткість термінології та неповна узгодженість між спеціальним антикорупційним законодавством і нормами КУпАП України істотно ускладнюють правозастосування та знижують ефективність адміністративної відповідальності. Це негативно впливає на стабільність правозастосовної практики та створює передумови для різного тлумачення одних і тих самих положень. Крім того, процесуальні норми КУпАП України не завжди повною мірою враховують специфіку розгляду справ про корупційні правопорушення, що проявляється у складнощах доказування та дотримання судьями строків притягнення до відповідальності. У сукупності зазначені обставини свідчать про необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правових засад адміністративної відповідальності з метою підвищення її ефективності та забезпечення єдності правозастосування.

Об'єктом адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, виступають суспільні відносини у сфері забезпечення доброчесності публічної служби, законності здійснення владних повноважень та довіри громадян до органів державної влади і місцевого самоврядування. Безпосереднім об'єктом є встановлений законом порядок запобігання корупції, що охоплює вимоги фінансового контролю, обмеження щодо сумісництва, правила врегулювання конфлікту інтересів, заборони щодо одержання подарунків тощо. Об'єктивна сторона таких правопорушень, як правило, виражається у формі активної

дії або бездіяльності, що полягає у порушенні спеціальних антикорупційних обов'язків, і в більшості випадків має формальний характер, тобто не потребує настання шкідливих наслідків для визнання діяння правопорушенням.

Суб'єктом адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, є спеціальна особа – суб'єкт, на якого поширюється дія антикорупційного законодавства, зокрема особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також прирівняні до них категорії осіб. Такий спеціальний суб'єкт зумовлює підвищені вимоги до рівня правосвідомості та професійної поведінки. Суб'єктивна сторона цих правопорушень характеризується наявністю вини у формі умислу або необережності, залежно від конкретного складу, при цьому в окремих випадках законодавець пов'язує відповідальність саме з усвідомленим порушенням установлених обмежень. У сукупності об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт і суб'єктивна сторона формують специфічний склад адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, який відрізняється спеціальним суб'єктним складом, формальним характером більшості діянь та тісним зв'язком із нормами антикорупційного законодавства, що визначає особливості їх кваліфікації та застосування на практиці.

Аналіз судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, свідчить про зростаючу роль суду у забезпеченні єдності правозастосування та формуванні стандартів доказування у цій категорії справ. Вирішальне значення у цьому процесі мають правові позиції Верховного Суду, які спрямовані на уніфікацію підходів до тлумачення норм КУпАП України та антикорупційного законодавства. Судова практика засвідчує, що справи про корупційно пов'язані адміністративні правопорушення характеризуються підвищеною складністю, зумовленою спеціальним суб'єктним складом, необхідністю аналізу бланкетних норм і значним обсягом доказового матеріалу.

У рішеннях Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду послідовно наголошується на обов'язку судів першої та апеляційної інстанцій ретельно перевіряти дотримання процесуальних вимог під час складання протоколів, збирання доказів і повідомлення особи про розгляд справи. Верховний Суд неодноразово звертав увагу на те, що формальні порушення процедури, зокрема неналежне оформлення протоколу, відсутність підтвердження ознайомлення особи

з її правами або пропуск строків притягнення до відповідальності, є підставою для закриття провадження. Водночас у правових позиціях підкреслюється, що сам факт порушення антикорупційного обов'язку має бути доведений належними та допустимими доказами, а сумніви щодо доведеності вини тлумачаться на користь особи, яка притягається до відповідальності.

За результатами першого в Україні комплексного аналізу практики застосування адміністративної відповідальності за корупційно пов'язані правопорушення за період 2014–2024 років встановлено, що загалом більше 32 000 осіб були притягнуті до адміністративної відповідальності за такі правопорушення, при цьому приблизно 72% усіх справ стосувалися порушень вимог фінансового контролю, а 25% – конфлікту інтересів, що відображає домінуючі напрямки таких правопорушень у судовій практиці [9]. Дані Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, свідчать, що значна частина внесених випадків пов'язана саме з адміністративними правопорушеннями, охопленими аналізом НАЗК. Одночасно аналіз статистики правосуддя за перші місяці 2025 року показує, що місцеві суди вже винесли понад 2 000 рішень у справах про корупцію, з яких понад 73% стосувалися порушень фінансового контролю у вигляді несвоєчасного або неправильного декларування [10]. Такі кількісні показники підкреслюють не лише обсяг навантаження на суди першої інстанції, а й нагальність удосконалення процедур доказування та процесуального забезпечення ефективного судового розгляду відповідних адміністративних проваджень.

Важливим напрямом судової практики є також вироблення підходів до тлумачення оціночних понять і складних юридичних категорій, зокрема «конфлікт інтересів», «пов'язані особи», «суттєві зміни у майновому стані», «подарунок» тощо. Верховний Суд у своїх рішеннях акцентує на необхідності встановлення реального змісту відповідних правовідносин, а не лише формального порушення приписів закону, що сприяє індивідуалізації юридичної відповідальності. Разом із тим аналіз практики свідчить про наявність значної кількості випадків закриття справ у зв'язку з недоліками доказування та процесуальними порушеннями, що знижує превентивний потенціал адміністративної відповідальності. У сукупності це вказує на те, що правові позиції Верховного Суду відіграють ключову роль у формуванні сталої практики розгляду корупційно пов'язаних адміністративних справ

і водночас виявляють проблемні аспекти правозастосування, які потребують подальшого нормативного та методичного вдосконалення.

Подальший аналіз адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції неможливий без виявлення основних проблем правозастосування, які істотно впливають на ефективність притягнення осіб до відповідальності. Практика розгляду відповідних справ свідчить, що найбільш поширеними є труднощі, пов'язані з дотриманням процесуальних строків, належним доказуванням обставин правопорушення та визначенням співвідношення адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності. Зазначені проблеми мають системний характер і часто стають підставою для закриття проваджень незалежно від наявності фактичного порушення антикорупційних вимог.

Однією з ключових проблем є недотримання строків притягнення до адміністративної відповідальності, встановлених КУпАП України. У справах про корупційно пов'язані правопорушення значний час нерідко витрачається на проведення перевірок, отримання інформації від державних органів та аналіз фінансових документів, що призводить до пропуску граничних строків. У своїй практиці Верховний Суд неодноразово наголошував, що вплив встановленого законом строку є безумовною підставою для закриття справи незалежно від ступеня доведеності вини. Це зумовлює ситуації, за яких формально встановлене порушення не тягне за собою жодних правових наслідків, що негативно впливає на превентивну функцію адміністративної відповідальності.

Не менш актуальною є проблема доказування у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Складність таких справ зумовлена необхідністю підтвердження не лише факту порушення формальних вимог, а й наявності спеціального суб'єкта, його обізнаності з установленими обмеженнями та реального змісту відповідних правовідносин. На практиці часто фіксуються випадки, коли протоколи складаються без належного збирання доказів, без документального підтвердження конфлікту інтересів, джерел отримання подарунків або обставин несвоечасного декларування. Це призводить до визнання доказів неналежними або недопустимими та, як наслідок, до закриття провадження. Окрему групу проблем становить співвідношення адміністративної відповідальності з дисциплінарною та кримінальною відповідальністю. У правозастосовній практиці нерідко виникають труднощі у визначенні,

чи підлягає конкретне діяння адміністративній кваліфікації, чи воно має ознаки дисциплінарного проступку або кримінального правопорушення. Відсутність чітких законодавчих критеріїв такого розмежування зумовлює ризик подвійного притягнення до відповідальності або, навпаки, уникнення будь-яких санкцій. У сукупності проблеми строків, доказування та співвідношення видів юридичної відповідальності свідчать про необхідність удосконалення як нормативного регулювання, так і практики діяльності уповноважених органів з метою підвищення реальної ефективності механізму адміністративної протидії корупції.

Узагальнення результатів теоретичного аналізу та практики правозастосування дає підстави для формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства та підвищення ефективності механізму адміністративної відповідальності у сфері протидії корупції. Насамперед актуальним є подальше уточнення та уніфікація положень КУпАП України і Закону України «Про запобігання корупції» з метою усунення наявних неузгодженостей і термінологічної невизначеності. Доцільним видається нормативне конкретизування оціночних понять, зокрема щодо конфлікту інтересів, подарунків, сумісництва та фінансового контролю, що сприятиме підвищенню правової визначеності та стабільності судової практики.

Важливим напрямом удосконалення законодавства є оптимізація процесуальних механізмів притягнення до адміністративної відповідальності. З огляду на складність виявлення та документування корупційно пов'язаних правопорушень, доцільно переглянути строки притягнення до відповідальності з урахуванням специфіки цієї категорії справ, а також удосконалити порядок фіксації та збирання доказів. Крім того, потребує нормативного врегулювання питання стандартизації вимог до змісту протоколів та матеріалів справ, що дозволило б мінімізувати ризики їх визнання неналежними у суді. Запровадження єдиних методичних рекомендацій для уповноважених органів щодо документування антикорупційних правопорушень сприяло б підвищенню якості провадження та зменшенню кількості закритих справ з формальних підстав.

Окремої уваги потребує вдосконалення механізмів взаємодії адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності. Доцільним є законодавче закріплення чіткіших критеріїв розмежування адміністративних, дисциплінарних і кримінальних правопорушень у сфері протидії корупції, що дозволило б

уникнути дублювання санкцій і прогалин у правовому реагуванні. Поряд із цим важливе значення має підвищення рівня професійної підготовки працівників уповноважених органів і суддів у сфері антикорупційного законодавства, а також розвиток аналітичного супроводу правозастосовної практики. У сукупності реалізація зазначених пропозицій сприятиме формуванню більш узгодженого, передбачуваного та ефективного механізму адміністративної відповідальності, здатного забезпечити реальну дієвість державної антикорупційної політики.

Висновки. У статті здійснено комплексний теоретико-прикладний аналіз адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, як важливого елементу механізму забезпечення доброчесності публічної служби та реалізації державної антикорупційної політики. Обґрунтовано, що адміністративна відповідальність у цій сфері характеризується публічно-правовою природою, спеціальним суб'єктним складом, формальним характером більшості складів правопорушень і вираженою превентивною спрямованістю, що зумовлює її самостійне місце в системі юридичної відповідальності.

У процесі дослідження встановлено, що нормативно-правове регулювання адміністративної

відповідальності за корупційно пов'язані правопорушення ґрунтується на поєднанні положень КУпАП України та Закону України «Про запобігання корупції», однак характеризується наявністю термінологічної невизначеності, бланкетних норм і окремих неузгодженостей. Аналіз судової практики засвідчив ключову роль правових позицій Верховного Суду у формуванні єдиних підходів до кваліфікації правопорушень і стандартів доказування, водночас виявив значну кількість випадків закриття справ унаслідок процесуальних порушень та недоліків доказової бази.

Доведено, що основними проблемами правозастосування залишаються пропуск строків притягнення до відповідальності, складність доказування та недостатня визначеність співвідношення адміністративної, дисциплінарної й кримінальної відповідальності. У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність удосконалення законодавства шляхом уніфікації антикорупційних норм, конкретизації оціночних понять, оптимізації процесуальних механізмів і підвищення професійного рівня суб'єктів правозастосування. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності адміністративної відповідальності та посиленню її ролі у системі протидії корупції в Україні.

Список літератури:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР (БВР)*. 1984. додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради (БВР)*. 2014. № 49. ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
3. Лозинський Ю. Р. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 357–359. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3589/1/лозинський.pdf>
4. Кузьменко Ю. В. Адміністративна відповідальність як складник механізму протидії корупції в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2019. № 39. С. 54–56. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc39/juspradenc39.pdf#page=54>
5. Лепіш Н. Я. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення як інструмент реалізації державної антикорупційної політики. 2025. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e37dae6-c632-468c-864d-36d83be75678/content>
6. Денисова А. В., Сірко В. С. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із корупцією. *Право і суспільство*. 2023. № 2(2). С. 305–309. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2023_2\(2\)_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2023_2(2)_46)
7. Юдін Я. В. Особливості адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері запобігання корупції. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2024. № 1. С. 91–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2024_1_15
8. Василенко О. Ю. Удосконалення засад адміністративної відповідальності за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень в Україні. *Правові новели*. 2023. № 19. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2023_19_10
9. Національне агентство з питань запобігання корупції. The NACP analysed the practice of bringing to justice administrative offences related to corruption. URL: <https://nazk.gov.ua/en/news/the-nacp-analysed-the-practice-of-bringing-to-justice-administrative-offences-related-to-corruption/>

10. Opendatobot. Court decisions against corrupt officials increased by 37% in 2025. URL: <https://opendatobot.ua/en/analytics/corrupted-officials-2025>

Yarmaki Kh. P. ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR OFFENCES RELATED TO CORRUPTION: THEORETICAL AND APPLIED ANALYSIS

The article is devoted to a comprehensive study of administrative liability for offenses related to corruption, as an important element of the mechanism for implementing the state anti-corruption policy in Ukraine. The purpose of the work is to clarify the legal nature of the specified type of liability, analyze the regulatory and legal regulation, the features of the composition of administrative offenses, as well as identify the main problems of law enforcement and ways to overcome them.

The article analyzes the provisions of the Code of Ukraine on Administrative Offences and the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» in the context of determining the grounds, conditions and limits of bringing persons to administrative liability. It is substantiated that administrative liability in the field of combating corruption is characterized by a special subject composition, the formal nature of most of the compositions of offenses, the blanket nature of legal norms and a preventive focus. Particular attention is paid to the analysis of objective and subjective signs of administrative offenses related to corruption, as well as their correlation with other types of legal liability.

A significant place in the study is devoted to the generalization of judicial practice and legal positions of the Supreme Court regarding the consideration of cases of this category. It was established that the most common problems of law enforcement are the omission of procedural deadlines, improper documentation of case materials, insufficient evidentiary base and the complexity of interpreting evaluative legal categories. It is proven that these shortcomings reduce the effectiveness of administrative and legal mechanisms for combating corruption and negatively affect the implementation of the preventive function of liability.

Based on the results of the study, proposals were formulated to improve the legislation and the practice of its application, in particular by unifying anti-corruption norms, specifying terminology, optimizing procedural procedures and increasing the level of professional training of law enforcement entities. It is concluded that the implementation of the proposed measures will contribute to increasing legal certainty, stability of judicial practice and effectiveness of administrative liability in the field of combating corruption.

Keywords: *administrative liability, corruption offenses, combating corruption, anti-corruption legislation, civil servants, public service, proceedings in cases of administrative offenses, judicial practice, Supreme Court, law enforcement, evidence, financial control, conflict of interest.*

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026